

SENAT DE BELGIQUE

BELGISCHE SENAAAT

SESSION DE 1952-1953.

ZITTING 1952-1953.

SEANCE DU 23 JUIN 1953.

VERGADERING VAN 23 JUNI 1953.

Rapport de la Commission de la Justice chargée d'examiner le projet de loi modifiant les chapitres Ier et III du Titre V du Livre Ier du Code civil.

Verslag van de Commissie van Justitie belast met het onderzoek van het wetsontwerp tot wijziging van de hoofdstukken I en III van Titel V van Boek I van het Burgerlijk Wetboek.

Présents : MM. ROLIN, Président ; ANCOT, CHOT, Mme CISELET, MM. CUSTERS, DERBAIX, DUTERNE, HANQUET, NIHOUL, Mme VANDERVELDE, MM. VAN HEMELRIJCK et VAN REMOORTELE, Rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Le projet de loi, modifiant les chapitres Ier et III du Titre V du Livre Ier du Code civil nous revient de la Chambre des Représentants, en suite du remaniement qu'elle a apporté à la rédaction que le Sénat avait adoptée pour l'article 148.

Het wetsontwerp tot wijziging van de hoofdstukken I en III van Titel V van Boek I van het Burgerlijk Wetboek wordt ons door de Kamer der Volksvertegenwoordigers teruggezonden ingevolge een wijziging in de tekst die de Senaat had aangenomen voor artikel 148.

R. A 3545.

Voir :

Documents du Sénat :

161 (Session de 1947-1948) : Projet de loi.

521 (Session de 1947-1948) : Rapport.

Annales du Sénat :

10 et 16 novembre 1948.

Documents de la Chambre des Représentants :

30 (Session de 1948-1949) : Projet transmis par le Sénat.

290 (Session de 1949-1950) : Rapport.

170 (Session de 1951-1952) : Rapport complémentaire.

Annales de la Chambre des Représentants :

26 et 27 mars 1952.

Documents du Sénat :

234 (Session de 1951-1952) : Projet amendé par la Chambre ; transmis au Sénat.

429 (Session de 1951-1952) : Rapport.

Annales du Sénat :

9 juillet 1952.

Documents de la Chambre des Représentants :

603 (Session de 1951-1952) : Projet réamendé par le Sénat ; transmis à la Chambre.

220 (Session de 1952-1953) : Amendement.

283 (Session de 1952-1953) : Rapport.

Annales de la Chambre des Représentants :

3 juin 1953.

Document du Sénat :

328 (Session de 1952-1953) : Projet réamendé par la Chambre des Représentants.

R. A 3545.

Zie :

Gedrukte Stukken van de Senaat :

161 (Zitting 1947-1948) : Wetsontwerp.

521 (Zitting 1947-1948) : Verslag.

Handelingen van de Senaat :

10 en 16 November 1948.

Gedrukte Stukken van de Kamer der Volksvertegenwoordigers :

30 (Zitting 1948-1949) : Ontwerp door de Senaat overgemaakt.

290 (Zitting 1949-1950) : Verslag.

170 (Zitting 1951-1952) : Aanvullend verslag.

Handelingen van de Kamer der Volksvertegenwoordigers :

26 en 27 Maart 1952.

Gedrukte Stukken van de Senaat :

234 (Zitting 1951-1952) : Ontwerp door de Kamer geamendeerd ; aan de Senaat overgemaakt.

429 (Zitting 1951-1952) : Verslag.

Handelingen van de Senaat :

9 juli 1952.

Gedrukte Stukken van de Kamer der Volksvertegenwoordigers :

603 (Zitting 1951-1952) : Ontwerp door de Senaat opnieuw geamendeerd ; aan de Kamer overgemaakt.

220 (Zitting 1952-1953) : Amendement.

283 (Zitting 1952-1953) : Verslag.

Handelingen van de Kamer der Volksvertegenwoordigers :

3 juni 1953.

Gedrukt Stuk van de Senaat :

328 (Zitting 1952-1953) : Ontwerp door de Kamer opnieuw geamendeerd.

La juxtaposition des textes que l'on trouvera reproduits ci-dessous permet de se rendre compte de la portée du changement :

**Texte adopté par le Sénat
le 9 juillet 1952.**

« Art. 148. — Le fils et la fille qui n'ont pas atteint l'âge de vingt et un ans accomplis ne peuvent contracter mariage sans le consentement de leurs père et mère ; en cas de dissentiment, le consentement du père suffit.

» Lorsque les parents sont divorcés ou séparés de corps, il suffit, en cas de dissentiment, du consentement de celui des auteurs à qui l'enfant a été confié.

» Lorsque l'enfant a été confié à une tierce personne ou lorsque le divorce ou la séparation de corps ayant été admis aux torts réciproques des deux parties il n'a pas été statué sur la garde, le partage emporte consentement.

» Le dissentiment peut être constaté par acte notarié, par exploit d'huissier, par procès-verbal dressé par l'Officier de l'Etat Civil, ou par lettre de refus adressée à ce dernier par celui des auteurs qui ne consent pas au mariage. »

Remarque.

Le texte proposé par le Ministre de la Justice le 18 février 1948 correspondait au dernier texte adopté par le Sénat le 9 juillet 1952, sauf une

**Texte adopté
par la Chambre
des Représentants
le 3 juin 1953.**

« Art. 148. — Le fils et la fille qui n'ont pas atteint l'âge de vingt et un ans accomplis, ne peuvent contracter mariage sans le consentement de leurs père et mère.

» En cas de dissentiment entre ceux-ci, le litige est porté, par l'un d'eux, devant le tribunal de première instance du domicile ou de la résidence de l'enfant ; le tribunal statue en s'inspirant de l'intérêt de l'enfant.

» La procédure est déterminée par les alinéas 4 et 5 de l'article 152 du présent code.

» Le dissentiment entre parents peut être constaté par acte notarié, par exploit d'huissier, par procès-verbal dressé par l'officier de l'état civil, ou par lettre de refus adressée à ce dernier par celui des auteurs qui ne consent pas au mariage. »

De onderstaande tekstvergelijking moge de strekking van deze wijziging doen uitkomen :

**Tekst, aangenomen
door de Senaat
op 9 Juli 1952.**

« Art. 148. — De zoon en de dochter, die de volle leeftijd van één en twintig jaar niet bereikt hebben, kunnen geen huwelijk aangaan zonder de toestemming van hun vader en moeder ; zijn deze het niet eens, dan volstaat de toestemming van de vader.

» Wanneer de ouders uit de echt of van tafel en bed gescheiden zijn, volstaat, ingeval zij het niet eens zijn, de toestemming van die van beide ouders aan wie het kind werd toevertrouwd.

» Wanneer het kind aan een derde persoon werd toevertrouwd of wanneer, ingeval de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed tegen beide partijen toegestaan werd, er geen uitspraak over de bewaring gedaan werd, geldt het meningsverschil voor toestemming.

» Het meningsverschil kan vastgesteld worden door een notariële akte, door een deurwaarders-exploot, door een proces-verbaal opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand of door een brief van weigering aan laatstgenoemde ambtenaar toegezonden door die van beide ouders die niet in het huwelijk toestemt. »

Opmerking.

De tekst, voorgesteld door de Minister van Justitie op 18 Februari 1948, stemde overeen met de laatste, door de Senaat op 9 Juli 1952 aangenomen

**Tekst, aangenomen
door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers
op 3 Juni 1953.**

« Art. 148. — De zoon en de dochter die de volle leeftijd van één en twintig jaar niet bereikt hebben, kunnen geen huwelijk aangaan zonder de toestemming van hun vader en moeder.

» Zijn deze het niet eens, dan wordt het geschil, door één van hen, voorgelegd aan de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats of de verblijfplaats van het kind ; de rechtbank doet uitspraak in het belang van het kind.

» De rechtspleging is bepaald in het 4e en 5e lid van artikel 152 van dit wetboek.

» Het verschil tussen de ouders kan vastgesteld worden door een notariële akte, door een deurwaardersexploot, door een proces-verbaal opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand of door een brief van weigering aan laatstgenoemde ambtenaar toegezonden door die van beide ouders die niet in het huwelijk toestemt. »

modification de forme : le mot : « dissentiment », à l'alinéa 3, a été remplacé par le mot : « partage », modification judiciaire faite en séance publique du Sénat le 9 juillet 1952.

Le dissentiment entre les deux Assemblées provient de ce que la Chambre désire que le consentement de la mère soit désormais pris en considération, en toutes circonstances, de la même manière que celui du père. Le Sénat, au contraire, n'avait envisagé la chose que pour les cas où les parents seraient divorcés ou séparés de corps.

Le rapport fait à la Chambre par M. Charpentier, contient des considérations que nous estimons devoir reproduire et qui détermineront peut-être le Sénat à s'incliner :

« Votre Commission de la Justice souhaite donc que le consentement de la mère soit désormais pris en considération de la même manière que le consentement du père, non seulement lorsqu'il y a divorce ou séparation de corps, non seulement lorsqu'il y a séparation de fait, mais encore lorsque la vie commune subsiste.

» Votre Commission a estimé, en effet, qu'il y a plus d'un cas où la vie commune subsiste en façade, tandis que la vie familiale est profondément atteinte, et que ces cas appellent les mêmes solutions que les cas de séparation de fait.

» Votre Commission a rejeté l'objection d'un membre suivant laquelle le recours que pourrait exercer la mère contre le refus du père serait de nature à dissocier davantage la vie commune. Lorsque la division éclate de cette manière, c'est que la vie familiale n'est déjà plus satisfaisante ; et, en tout cas, l'intérêt de l'enfant doit l'emporter dans un ménage désuni.

» Il saute aux yeux que dans les cas où la vie des parents reste profondément unie, ce n'est pas à l'occasion d'un mariage que les parents se sépareront gravement. La femme s'incline normalement devant l'autorité de son mari, lorsqu'il n'y a pas des raisons exceptionnellement graves de s'y opposer ; et les raisons exceptionnellement graves ne surgiront précisément que dans le cas où le ménage est désuni sans que la cohabitation apparente ait cessé.

» Il ne faut d'ailleurs pas perdre de vue que le dissentiment sera porté devant le tribunal et que les

tekst, op één vormwijziging na : in de Franse tekst werd het woord « dissentiment », in het 3e lid, vervangen door « partage » : een goed bedachte wijziging, aangebracht in openbare vergadering van de Senaat op 9 Juli 1952.

Het verschil van opvatting tussen de twee Vergaderingen is hieraan te wijten dat de Kamer de toestemming van de moeder voortaan onder alle omstandigheden evenzeer in aanmerking wil doen nemen als de toestemming van de vader. De Senaat had dit slechts aanvaard voor het geval dat de ouders uit de echt of van tafel en bed gescheiden zijn.

Het verslag van de h. Volksvertegenwoordiger Charpentier bevat enkele beschouwingen die wij hier menen te moeten overnemen en die de Senaat er misschien zullen toe brengen om zich bij het Kamervoorstel neer te leggen.

« Uw Commissie voor de Justitie wenst dus dat de toestemming van de moeder voortaan in aanmerking komt op dezelfde wijze als de toestemming van de vader, niet enkel in geval van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed, niet enkel in geval van feitelijke scheiding, maar ook wanneer de samenleving blijft voortbestaan.

» Uw Commissie was inderdaad van oordeel, dat het geval vrijwel vaak voorkomt waar er slechts een uiterlijke schijn van samenleving blijft voortbestaan, terwijl het gezinsleven ondermijnd is, en zij meent dat deze gevallen op dezelfde wijze moeten opgelost worden als deze van feitelijke scheiding.

» Uw Commissie heeft het bezwaar van een lid verworpen, volgens hetwelk het beroep, dat de moeder zou kunnen uitoefenen tegen de weigering van de vader, van die aard zou kunnen zijn dat de samenleving er nog meer door wordt verstoord. Wanneer de onenigheid op deze wijze aan het licht komt, is het gezinsleven reeds allesbehalve bevredigend, en, in ieder geval, moet het belang van het kind in de eerste plaats komen, in een onenig gezin.

» Het valt dadelijk op, dat wanneer de ouders steeds innig verenigd hebben geleefd, het niet naar aanleiding van een huwelijk is dat zij ernstige tweedracht zullen hebben. De vrouw zwicht gewoonlijk voor het gezag van de man, wanneer er geen buitengewoon gewichtige redenen bestaan om er zich tegen te verzetten ; en de uitzonderlijk gewichtige redenen zullen wel niet bepaald oprijzen in het geval waarin het gezin onenig geworden is, zonder dat de schijnbare samenwoning heeft opgehouden te bestaan.

» Er dient overigens niet uit het oog verloren, dat het verschil vóór de rechtbank zal worden gebracht, en

magistrats jugeront, suivant cette évolution préto-rienne du droit qui s'est faite en d'autres matières, uniquement d'après l'intérêt de l'enfant.

» En pratique, lorsque le père, dans un ménage uni, consentira au mariage de son enfant, la mère s'inclinera sauf raison exceptionnellement grave, et le père ne devra pas provoquer d'instance judiciaire. On ne peut donc pas dire que l'autorité du père de famille serait battue en brèche. Mais une délibération entre le père et la mère est d'autant plus souhaitable que la mère connaît d'une manière très intime, l'enfant qu'elle a élevé.

» Lorsque, au contraire, la mère voudra consentir au mariage, et que le père s'y opposera, il faudra que la mère ait des raisons bien graves pour se décider, si le ménage est uni, à former une action devant le tribunal. Ce sera vraiment que l'intérêt de l'enfant le demande, et le tribunal, du reste, ne fera droit à la requête que dans cette hypothèse. »

Ayant pris connaissance des raisons qui ont amené la Chambre à donner à la mère, en matière de consentement au mariage, une influence identique à celle du père, votre Commission a décidé à l'unanimité de vous recommander l'adoption du texte, tel que la Chambre nous l'a renvoyé.

* * *

Un membre avait demandé si l'adoption du projet de loi n'aurait pas pour résultat de rendre impossible la conclusion d'un contrat de mariage, l'article 1398 du Code civil prescrivant, en cas de minorité, l'assistance « des personnes dont le consentement est nécessaire pour la validité du mariage ».

Votre Commission a reconnu qu'il n'y aurait aucune difficulté, puisque le tribunal aura préalablement désigné l'époux dont le consentement au mariage est suffisant.

Par voie de conséquence, l'assistance de cet époux au contrat de mariage satisfera au prescrit de l'article susdit.

Le projet de loi et le présent rapport ont été adoptés à l'unanimité.

Le Rapporteur,
W. VAN REMOORTELT.

Le Président,
H. ROLIN.

dat de magistraten zullen oordelen naar deze prætorische evolutie van het recht, zoals op andere gebieden, in het belang zelf van het kind.

» In de praktijk, wanneer de vader in een een-drachtig gezin, zijn toestemming geeft tot het huwelijk van zijn kind, zal de moeder toegeven tenzij er een uitzonderlijk ernstige reden bestaat, en de vader zal de zaak niet vóór het gerecht moeten brengen. Er kan dus niet gezegd worden dat het gezag van het gezins-hoofd ondermijnd zou worden. Doch overleg tussen de vader en de moeder is des te wenselijker daar de moeder op zeer intieme wijze het kind kent dat zij opgevoed heeft.

» Wanneer, daarentegen, de moeder in het huwelijk zal willen toestemmen en de vader er zich tegen verzet, zal de moeder bijzonder gewichtige redenen moeten hebben om er toe te besluiten, indien er eendracht heerst in het gezin, om een rechtsvordering in te stellen. Het zal dan zijn omdat het belang van het kind zulks vergt, en de rechtbank zal overigens slechts in deze onderstelling het verzoek inwilligen. »

Gelet op de redenen die de Kamer er toe bewogen hebben, inzake toestemming tot het huwelijk, aan de moeder een even grote invloed te geven als aan de vader, heeft uw Commissie eenparig beslist U de aanvaarding van de tekst aan te bevelen, zoals de Kamer hem heeft overgezonden.

* * *

Een lid had gevraagd of de aanvaarding van het wetsontwerp de totstandkoming van een huwelijks-contract in de weg zou staan, daar toch artikel 1398 van het Burgerlijk Wetboek voorschrijft, dat er in geval van minderjarigheid personen aanwezig moeten zijn « wier toestemming tot de geldigheid van het huwelijk vereist is ».

Uw Commissie heeft bevonden, dat daarin geen moeilijkheden liggen, omdat de rechtbank toch vooraf de echtgenoot zal hebben aangewezen, wiens toestemming tot het huwelijk kan volstaan.

Derhalve zal de bijstand van die echtgenoot in het huwelijkscontract tegemoet komen aan het bepaalde in het bovengenoemde artikel.

Het wetsontwerp en dit verslag zijn bij eenparigheid goedgekeurd.

De Verslaggever,
W. VAN REMOORTELT.

De Voorzitter,
H. ROLIN.